

Paliativní péče v onkologii

MUDr. Ondřej Sláma, Ph.D.
Masarykův onkologický ústav
Brno

Osnova

- Terminologie
- Základní principy paliativní péče
- Nejčastější symptomy a syndromy pokročilého onemocnění

Základní pojmy

Protinádorová léčba:

- *Kurativní*
- *Nekurativní („paliativní“)*
- **Podpůrná péče**
- **Paliativní péče**

Kurativní protinádorová léčba

- cílem je dlouhodobá kompletní remise – „vyléčení“ pacienta
- operace, CHT, RT, CHT-RT
- agresivní, intenzivní , četné NÚ („hraje se o velký zisk“)
- u až 60% onkologických pacientů jsme v roce 2019 schopni dosáhnout „vyléčení“

Nekurativní („paliativní“) protinádorová léčba

- cílem je „kontrola“ onemocnění: tj. zmenšení nádoru a zpomalení progresse
 - prodloužení přežití
 - zmírnění symptomů nemoci
- prodloužení života řádově o měsíce až jednotky roků

Nekurativní („paliativní“) protinádorová léčba

- operace, CHT, RT, biologická léčba, imunoterapie
- benefit z léčby by měl převážit na zátěži a riziky

Podpůrná péče

- zaměřená na mírnění projevů a komplikací:
 - **nádoru** (např. bolest, dušnost, úzkost, deprese, maladaptace)
 - **protinádorové léčby** (nevolnost, zvracení, infekce, hematologická toxicita)
 - zvládání nemoci (coping)

..podpůrná péče

- analgetika, antiemetika, antibiotika, růstové faktory hemopoezy, sociální poradenství, psychoterapie, pastorační péče
- Výkony: PEG, biliární stenty, ureterální stenty...
- Cílem je, aby pacient „přežil“ protinádorovou léčbu

Symptomatická paliativní péče

- komplexní péče o pacienta, u kterého již nádor není ovlivnitelný protinádorovou léčbou (předléčenost, celkový stav, přání pacienta..)
- cílem je řešení symptomů a komplikací nádoru a udržení přijatelné kvality zbývajících života

..paliativní péče

- analgetika, antiemetika, antibiotika, růstové faktory hemopoezy, sociální poradenství, psychoterapie, pastorační péče
- Výkony: PEG, biliární stenty, ureterální stenty...

Paliativní péče

=

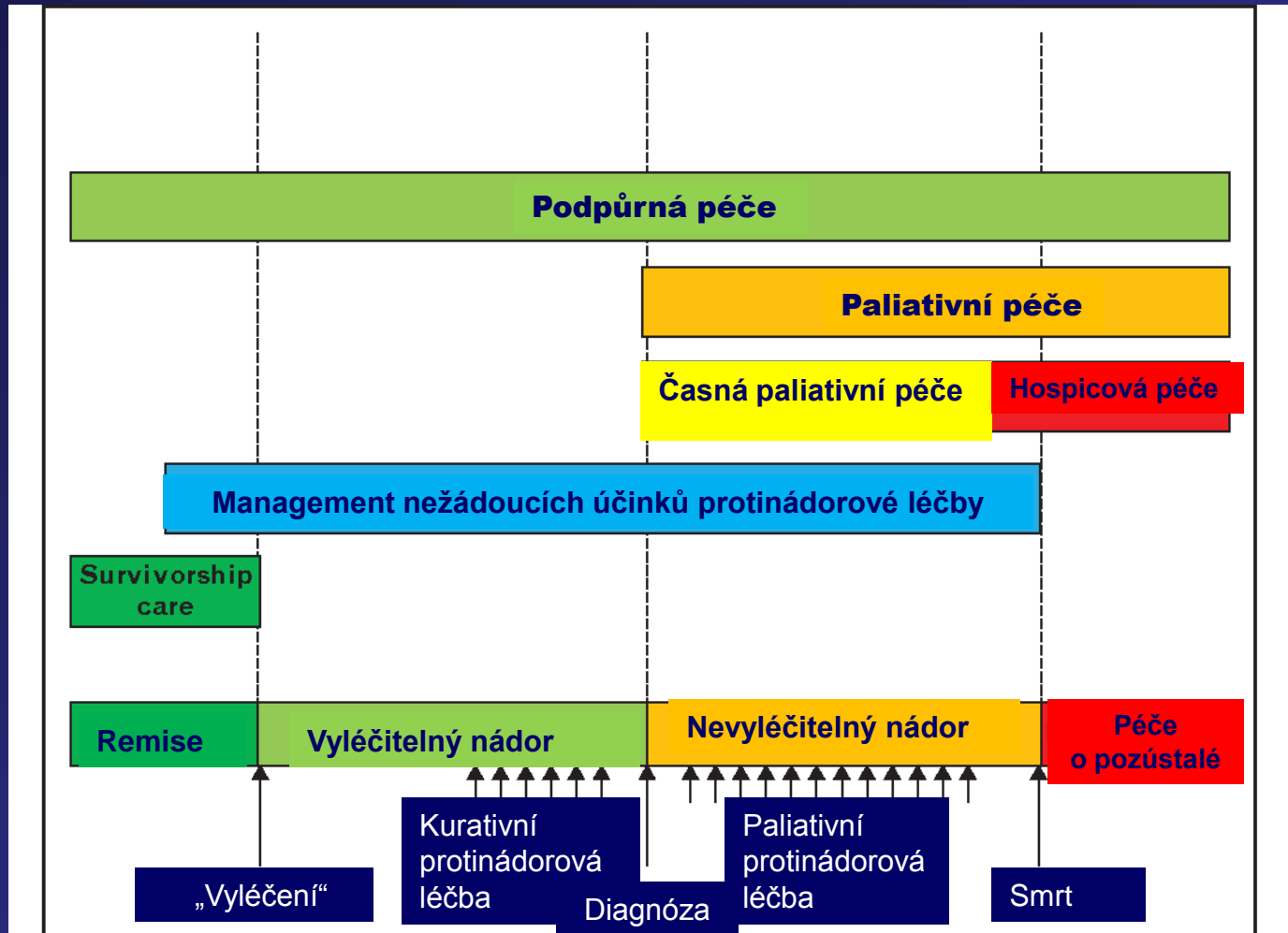
Podpůrná péče v situaci
pokročilého onemocnění

Hospicová péče

= paliativní péče o pacienty v terminálním stavu nemoci (poslední týdny života)

- lůžková
- mobilní

Postavení protinádorové, podpůrné a paliativní péče

conceptual model for supportive care, palliative care, and hospice care. Supportive care includes

Paliativní péče

- Komplexní intervence:
 - management symptomů a komplikací
 - psychologická podpora
 - sociální podpora
 - spirituální podpora/péče

S cílem udržet/prodloužit život v přijatelné kvalitě

Pacient v paliativní péči

64 letý pacient s nemalobuněčným nádorem levé plíce s metastázami do skeletu a jater.

Stp. 2 liniích paliativní systémové léčby a paliativní RT.

Pacientovy „problémy“

- Únava
- Nechutenství
- Váhový úbytek –kachexie
- Bolest
- Dušnost
- Úzkost
- Deprese

...„problémy“

- ztráta sociální role (otec, živitel, partner..)
 - potřeba praktické pomoci
- ztráta sebevědomí a pocitu důstojnosti
- jaký je smysl života s mnoha tělesnými omezeními?
- jaká je perspektiva, výhled do budoucnosti, naděje?

Základní východiska podpůrné a paliativní péče

- Onkologické onemocnění představuje pro pacienta existenciální výzvu (ztráty, ohrožení života)
- Každý člověk je jedinečný a má svou představu o tom co je „kvalita života“
- Nevyléčitelnou nemocí je často zasažena i pacientova rodina

...základní východiska

- Umírání a smrt jsou důležitou součástí života („není jedno, jak člověk umře“)
- Zdravotníci při práci s pacienty v závěru života musí „fungovat“ jako profesionálové, ale současně jako zralí autentičtí lidé

Komunikace v paliativní péči

- otevřená „férová“ komunikace je vyjádřením respektu k pacientovi jako osobě

O čem ?

- o diagnóze
- o prognóze
- o cílech léčby a prioritách

...komunikace...

Jedině pacient, kterému je srozumitelná situace, ve které se nachází, může:

- *racionálně se podílet na léčebných rozhodnutích (informovaný souhlas)*
- *racionálně plánovat vlastní život (vztahy, práce, finance)*
- *formulovat své preference (místo péče, využití resuscitační péče apod.)*

...komunikace...

- Samostatný seminář v rámci blokové stáže na MOÚ: „Komunikace s onkologickým pacientem“

Psychologická péče a sociální poradenství

- Nevyléčitelné onemocnění má závažné důsledky pro pacientovy sociální role:
- Partner, otec, živitel, zábavný společník..
- Úzkost, deprese, vyčerpání, zmatenost

Duchovní/pastorační péče

Nevyléčitelné onemocnění má závažné důsledky pro základní existenciální orientaci pacienta:

- *Jaký to má smysl?*
- *Jak se vyrovnat s blížícím se koncem života?*
- *„O čem“ je život s nevléčitelnou nemocí?*

...duchovní/pastorační péče

- Spiritualita může/nemusí být žita v rámci nějaké náboženské tradice
- Náboženská víra může být zdrojem „problémů“ i zdrojem inspirace a motivace k lepšímu zvládnání situace

Podpůrná a paliativní péče

- komplexní péče zaměřená na udržení přijatelné kvality života i v situaci nevléčitelného onemocnění
- týká se oblasti tělesné, psychické, sociální i spirituální
- předpokládá týmovou spolupráci
-

Tým paliativní péče

- Lékař
- Sestra
- Sociální pracovník
- Psychoterapeut
- Duchovní, pastorační pracovník

Kde se „vyskytují“ pacienti s potřebou paliativní péče?

- v ambulanci
- na akutním nemocničním lůžku
- v LDN
- v hospici

Organizační formy paliativní péče

- Specializovaná ambulance PM
- Nemocniční konziliární tým paliativní péče
- Lůžkové oddělení paliativní péče
- Lůžkový („kamenný“) hospic
- Domácí / mobilní hospic

Hospic

- lůžkový nebo domácí
- jedna z forem paliativní péče
- celostní přístup
- multiprofesní tým

V ČR:

- 19 lůžkových hospiců
- 35 mobilních hospiců (stav 2019)
- 3% všech úmrtí